

Der blev givet og taget ^{MF} 28/6-14

Fredning ville ikke nødvendigvis have forhindret molerindvinding, påpeger Arne Kirk og Michael Dickenson, Morsø Kommune

AF CARSTEN TOLBØLL
ctb@mf.dk

I starten af 1980'erne tilbød nogle lodsejere i Mosebjergområdet Viborg Amtskommune at lade deres jord omfatte af en frivillig fredning. Hensigten var at undgå molerindvinding i bakkelandskabet ved Sundby.

Henvendelsen til amtet skete gennem Danmarks Naturfredningsforening. Den blev telefonisk ekaspereret 7. juli 1983 af landinspektør Michael Dickenson, som senere fortsatte sin karriere i Morsø Kommune. Et håndskrevet notat om samtalen er bevaret som aktstykke i sagen.

- Den har jeg ingen erindring om, men det er ganske rigtigt min håndskrift og mine initialer. Jeg kan se, at jeg frarådede en fredningssag på daværende tidspunkt, fordi den ville komme til at foregribe de forhandlinger, der kort efter skulle i gang i arbejdsgruppen vedrørende molerindvinding på Mors, siger Michael Dickenson i dag på den kommunale forvaltning i Nykøbing.

Arbejdsgruppen, som Dickenson kom med i, bestod af politikere og embedsmænd fra Morsø Kommune samt repræsentanter for Viborg Amtskommune, molervirksomheden Skamol, Fredningsstyrelsen og en landsskabskonsulent.

Den barslede i 1995 med rapporten "Molerindvinding på Mors", som danner basismateriale for den aktuelle sag om ja eller nej til molerindvinding i de kystnære områder på Nordvestmors.

- Den rapport var en afvejning af interesser, hvor der blev givet og taget fra bå-

- Fredning er en alarmklokke, som ikke nødvendigvis forhindrer råstofindvinding, siger Michael Dickenson.

de det offentlige og molerindustriens side. Skamols anmeldte rettigheder blev slået fast og senere videreført i regionplanerne, men der var også områder, hvor molerindustrien gav afkald på anmeldte rettigheder. For eksempel på arealet ved Hanklit, siger Michael Dickenson.

Men det område var jo for længst blevet fredet allerede dengang?

- Fredning er en alarmklokke, som ikke nødvendigvis forhindrer råstofindvinding. Selve Hanklit kan og kunne der ikke graves i, men det var fordi en fremsynet forening havde købt klinten med henblik på at forhindre gravning. De fredede områder umiddelbart bagved havde Skamol graverettigheder til, men dem afstod virksomheden gennem arbejdsgruppen fra at udnytte tillige med andre naturfølsomme områder, siger Michael Dickenson.

Arne Kirk, chef for Natur og Miljø i Morsø Kommune, havde ikke noget at gøre med arbejdsgruppen og rapporten fra 1980'erne. Han siger:

- Fredning, der indebærer

tab af rettigheder, vil blive mødt med erstatningskrav fra lodsejerne. Derfor er fredning altid en økonomisk afvejning. Med hensyn til arbejdsgruppen er det min personlige opfattelse, at molerindustrien var rigtigt godt sikret gennem anmeldte rettigheder til indvinding på store arealer. Det var snarere naturinteresserne, der havde et behov for at få industrien til at afstå fra Hanklit og visse områder på Nordmors, siger Arne Kirk.

- Og man ser jo også, at industrien senere afstår fra at forlænge sine rettigheder til disse følsomme arealer. I stedet koncentrerer Skamol og nu Damolin sig om grave retten til Ejerslev, Stærhøj og Mosebjerg, tilføjer Michael Dickenson.

Frem til nutiden. I et brev til regionen kommenterer du Natur- og Miljøklagenævnets ophævelse af regionens råstofplan med hensyn Mosebjerg. Saaby har oplyst, at de ejer 30 procent af den moler, der er i Mosebjerg. Du skriver syv procent målt på overfladearealet?

- Jeg har ikke overblik over, hvordan moleret fordeler sig inden for matriklerne. Ofte er industrien blevet overrasket over mængdernes størrelser set i forhold til de forhåndsundersøgelser, der blev foretaget. Men ellers er det da korrekt, at man oftest benytter rummål om råstofmængder.

Du sender kopi af brevet til Damolin, men ikke til Saaby, der som lodsejer og klager må antages at have væsentlig individuel interesse i sagen?

- Vi sendte til Damolin, fordi vi umiddelbart vurderede, at virksomheden er så væsentlig part i sagen, at den måtte have krav på at blive orienteret om, hvad der foregik. Set i bakspejlet ville det måske have været klogt at have sendt en kopi til Jørgen Saaby også.